

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ОБВИНЯЕМИ И ОСЪДЕНИ ЛИЦА ПРЕЗ 2022 ГОДИНА

През 2022 г. са приключили делата за 30 447 извършени престъпления. От тях 10 222 са завършили с ефективно осъждане, 15 866 - с условно осъждане, 689 - с оправдаване, 248 - с прекратяване, и 3 422 - с освобождаване от наказание.

С ефективни и условни присъди са приключили делата за 26 088 извършени престъпления, което е с 0.4% повече в сравнение с 2021 година.

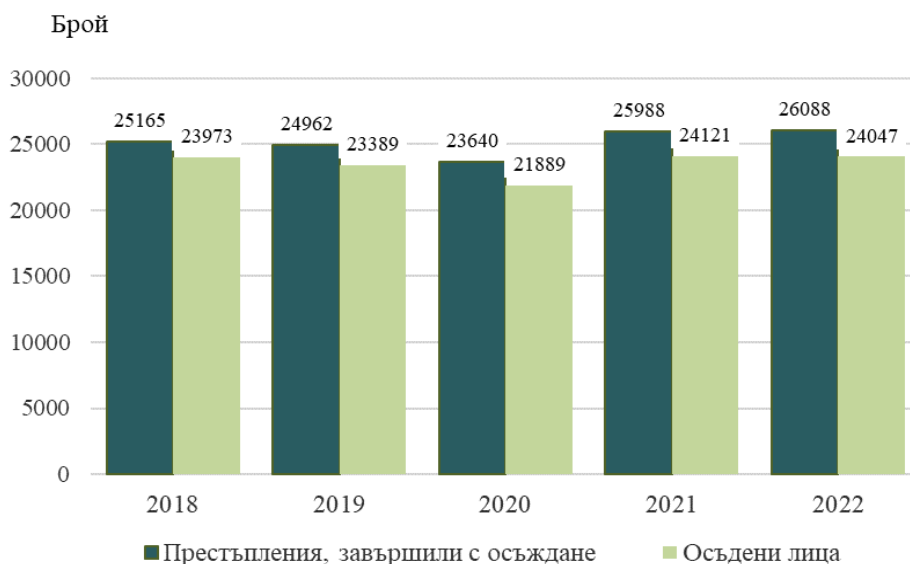
През 2022 г. **обвиняеми** са били 28 400 лица, от които:

- с ефективна осъдителна присъда са приключили делата на 9 247 лица, или 32.6% от общия брой на обвиняемите;

- условно осъдени са 14 800 лица (52.1%);
- освободени от наказателна отговорност са 3 527 лица (12.4%);
- оправдани са 553 обвиняеми лица (1.9%);
- прекратени са делата на 273 лица (1.0%).

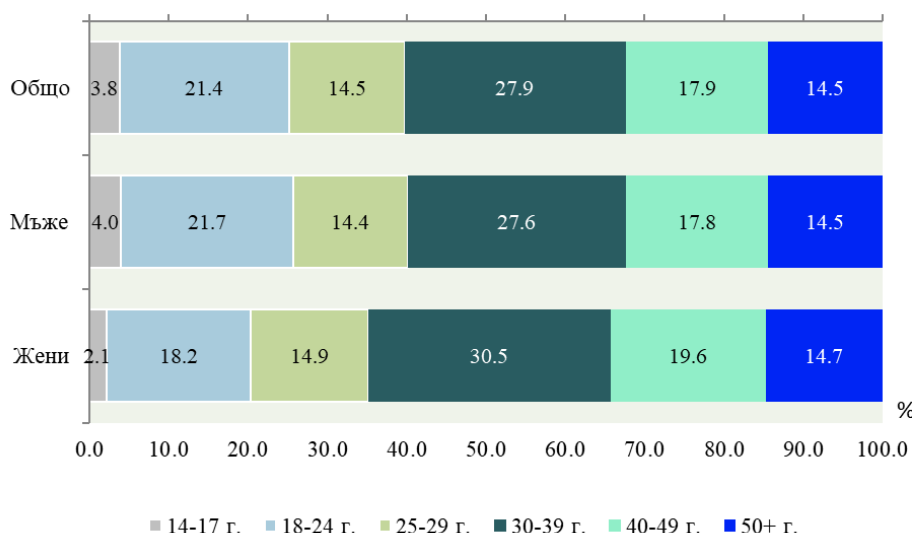
Броят на **осъдените лица** с влезли в сила присъди през 2022 г. е 24 047, което е с 0.3% по-малко в сравнение с 2021 година. Осъдените непълнолетни лица (14 - 17 години) са 912, или 3.8% от всички осъдени.

Фиг. 1. Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица през периода 2018 - 2022 година

Осъдените мъже са 21 973, или 91.4%, а жените - 2 074 (8.6%). Както сред мъжете, така и сред жените, най-голям е дялът на осъдените във възрастовата група от 30 до 39 години - съответно 27.6% за мъжете и 30.5% за жените. На второ място при мъжете е групата от 18 до 24 г., а при жените - 40 - 49 г. (фиг. 2).

Фиг. 2. Структура на осъдените лица през 2022 г. по пол и възрастови групи

Коефициентът на криминална активност¹ е 428 на 100 000 души от наказателноотговорното население (табл. 1). За мъжете стойността му е 822 на 100 000 души, а за жените - 70 на 100 000 души от съответното население.

1. Коефициенти на криминална активност на 100 000 души по пол на осъдените лица

Години	Общо	Мъже	Жени
2018	395	751	64
2019	388	742	61
2020	365	691	64
2021	406	775	66
2022 ²	428	822	70

Най-висок е коефициентът на криминална активност за възрастовата група 18 - 24 години - 1 353 осъдени на 100 000 души от съответното население. С нарастване на възрастта стойността на коефициента намалява, като за лицата на възраст 50 и повече години той е 120 на 100 000 души от населението в тази възрастова група.

Коефициентът на криминална активност за непълнолетните лица е 367 на 100 000 души от населението в тази възрастова група (табл. 2), като най-висок е за лицата на възраст 17 години - 650 на 100 000 души.

¹ Осъдени лица на 100 000 души от средногодишното население на възраст 14 и повече години.

² Има прекъсване в динамичния ред за всички коефициенти за 2022 година - вж. методологичните бележки.

2. Коефициенти на криминална активност на 100 000 души по възраст на осъдените лица

Възраст	2021	2022
Общо	406	428
14 - 17	370	367
18 - 24	1228	1353
25 - 29	996	1210
30 - 39	712	817
40 - 49	408	445
50 и повече	116	120

Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица по глави от Наказателния кодекс (НК) и някои видове престъпления през 2022 година

Сред престъпленията, завършили с осъждане, най-голям е броят и делът на **общоопасните** - 13 428, или 51.5%. На второ място в структурата са престъпленията **против собствеността**, като с осъдителна присъда са приключили делата за 4 617, или 17.7%.

Фиг. 3. Структура на престъпленията, завършили с осъждане през 2022 г. по глави от НК

С осъждане са завършили 2 715 престъпления **против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции**, което представлява 10.4%

от всички наказани престъпления. Броят на тези престъпления се повишава съществено в сравнение с 2021 г. - с 26.1%.

Наказани са и 1 726 престъпления против личността (6.6%), 1 082 против стопанството (4.1%) и 1 158 документни престъпления (4.4%). По отношение на документните престъпления също се наблюдава увеличение спрямо 2021 г. - с 13.8%.

През годината с осъдителни присъди са приключили делата и за 5 военни и 4 компютърни престъпления.

Фиг. 4. Структура на осъдените лица през 2022 г. по глави от НК

Почти половината от осъдените са наказани за извършването на **общопасни престъпления** - 11 902, или 49.5%. На второ място в структурата са осъдените за **престъпления против собствеността** - 5 052 лица (21.0%).

За извършването на **престъпления против дейността на държавни органи и обществени организации и лица, изпълняващи публични функции** са наказани 2 458 лица, или 10.2%, като се наблюдава съществено повишаване с 24.9% в сравнение с 2021 година. Осъдени за **престъпления против личността** са 1 373 лица (5.7%), за **престъпления против стопанството** - 1 064 лица (4.4%).

За **документни престъпления** са осъдени 945 лица, или 3.9%, като в сравнение с 2021 г. броят им нараства с 18.4%.

Осъдени за **военни престъпления** са 4 лица, а за извършването на **компютърни престъпления** - 2 лица.

Общопасни престъпления¹

В структурата на общопасните престъпления най-голям е броят на наказаните *престъпления по транспорта и съобщенията* - 9 598, или 71.5% от общия им брой. За извършването им са осъдени 8 666 лица, или 72.8% от осъдените за извършени общопасни престъпления.

Престъпленията, свързани с наркотици, са 2 938 (21.9%), а наказаните за тях лица - 2 413 (20.3%).

Престъпления против собствеността²

Сред престъпленията против собствеността най-разпространени са *кражбите на имущество* - 69.7%. Осъдените за този вид престъпление са 3 693 лица, или 73.1%.

По своята правна и криминална характеристика *грабежите* са сред най-тежките престъпления против собствеността - за 411 грабежа са осъдени 481 лица.

За извършени 367 *измами* (7.9%) са осъдени 379 лица, или 7.5% от осъдените за престъпления против собствеността. За 326 престъпления (7.1%), свързани с *унищожаване и повреждане на имущество*, осъдени са 228 лица (4.5% от осъдените за този вид престъпления).

Престъпления против дейността на държавни органи и обществени организации и лица, изпълняващи публични функции³

В сравнение с 2021 г. съществено се повишават както броят на тези престъпления (с 26.1%), така и този на осъдените (24.9%). Причината за това е най-разпространеният вид сред тези престъпления - *незаконно преминаване през граница*. За 1 562 нарушения на държавната граница са осъдени 1 442 лица, или съответно 57.5% от престъпленията и 58.7% от осъдените за престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции.

За 87 *превеждания през граница* са осъдени 110 лица, или 4.5% от наказаните за престъпления по тази глава на НК.

Престъпления против личността⁴

С изключително висока обществена опасност сред престъпленията против личността са *умишлените убийства*. С осъдителни присъди са завършили делата за 53 убийства (довършени и опити) - 3.1% от престъпленията против личността, като за извършването им са осъдени 55 лица (4.0%).

Сред престъпленията против личността най-много са причинените *телесни повреди*, като с осъдителна присъда са завършили делата за 720 престъпления (41.7%), по които са осъдени 653 лица, или 47.6% от общия брой на осъдените за извършени престъпления против личността.

С осъждане са завършили 484 наказателни дела за *принуда* (28.0%) с 317 осъдени, или 23.1% от всички осъдени лица по тази глава от Наказателния кодекс.

Приключилите с осъждане дела за *разврат* са 242 (14.0%), а осъдените лица са 198 лица (14.4%). От тях 32 са за *изнасилване* (довършено и опит), а са осъдени 28 лица.

¹ Включват престъпления, извършени по общопасен начин или с общопасни средства, по транспорта и съобщенията, против народното здраве и околната среда, при използването на атомната енергия за мирни цели и други.

² Включват: кражба и грабеж на имущество, присвояване, измама, изнудване, вещно укривателство, унищожаване и повреждане на имущество, злоупотреба на доверие.

³ Включват престъпления против реда на управлението, престъпления по служба, против правосъдието и подкуп.

⁴ Включват убийства, телесни повреди, отвличане и противозаконно лишаване от свобода, принуда, обидата и клеветата, разврат и трафик на хора.

За *трафик на хора* с осъдителни присъди са завършили 93 наказателни дела, или 5.4% от престъпленията против личността. Осъдените лица за този вид престъпление са 24 души.

Престъпления против стопанството¹

В сравнение с 2021 г. броят на тези престъпления намалява с 13.1%, а на осъдените - с 14.7%.

В структурата на престъпленията против стопанството, завършили с осъждане, половината са *престъпления в отделни стопански отрасли* - 547, а осъдени лица са 566. На второ място по видове престъпления са *престъпленията против паричната и кредитната система*, за които 381 престъпления са завършили с условно или ефективно осъждане, а 355 са осъдените лица.

Документни престъпления

През отчетната година с осъждане са приключили дела за 1 158 документни престъпления, или 4.4% от всички наказани престъпления. Осъдени за тях са 945 лица, или 3.9% от всички осъдени. В сравнение с 2021 г. нараства както броят на тези престъпления, така и на осъдените за извършването им - съответно с 13.8 и с 18.4%, като причината за това е използването на неистински, преправен документ или документ с невярно съдържание.

Осъдени лица за други видове престъпления

През 2022 г. са осъдени за извършването на:

- престъпления против брака, семейството и младежта - 569 лица (2.4%), от които 389 - за неплащане на издръжка;
- престъпления против реда и общественото спокойствие - 406 лица (1.7%), като 296 от тях - за хулиганство;
- престъпления против правата на гражданите - 194 лица (0.8%), от които 124 са за престъпления против интелектуалната собственост;
- за престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система са осъдени 78 лица (0.3%).

Осъдени лица по наложени наказания

В структурата на осъдените лица по наложени наказания най-голям е относителният дял на *лишените от свобода*. През 2022 г. те са 19 706, или 81.9% от общия брой на осъдените лица. От тях най-много са лишените от свобода за срок до 6 месеца (54.9% от всички осъдени на лишаване от свобода), следвани от лишените от свобода за срок от 6 месеца до 1 година - 30.6%.

Наказанието *пробация* е наложено на 2 913 лица (12.1% от всички осъдени), *глоба* - на 1 287 лица (5.4%), а *обществено порицание* - на 138 лица. На *доживотен затвор* са осъдени 3 лица.

Престъпления, завършили с осъждане по брой извършители, и осъдени лица по брой извършени престъпления

Преобладаващата част от наказаните престъпления са извършени от едно лице (без съучастие) - 95.9%. Следват извършените от две лица - 3.1%, а от три и повече са 1.0%.²

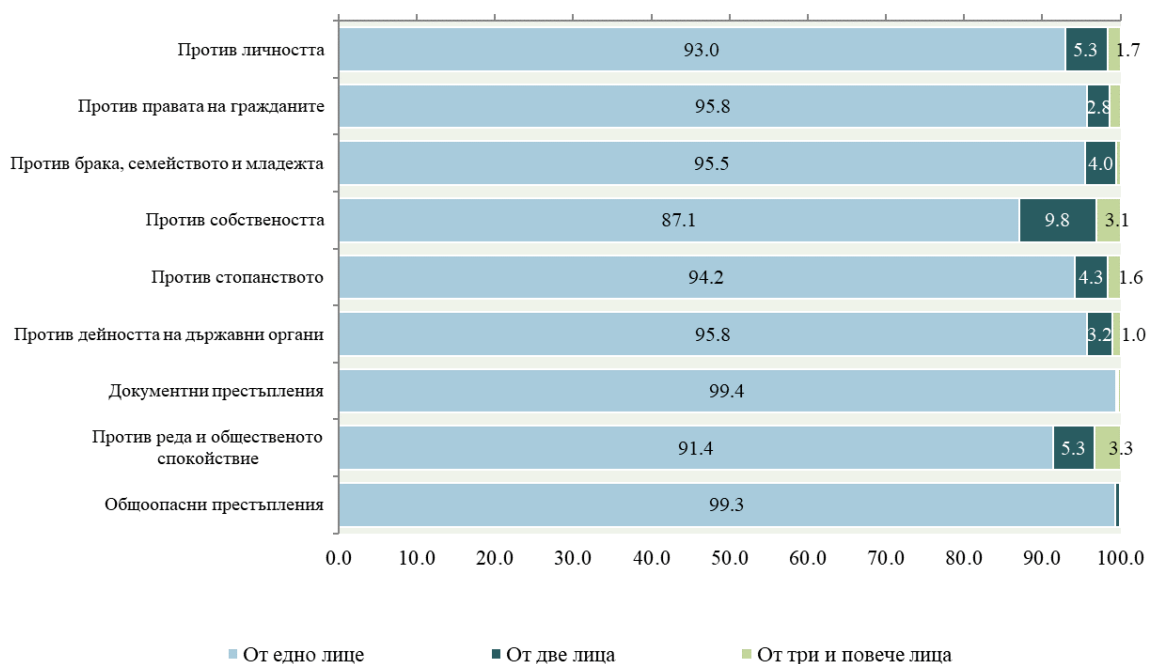
В зависимост от състава на престъпленията един извършител е най-разпространеният случай при документните (99.4%) и при общоопасните престъпления (99.3%). Две лица извършват в

¹ Включват общи стопански престъпления, престъпления против кредиторите и в отделни стопански отрасли, против митническия режим и против паричната и кредитната система.

² Престъпление, извършено в съучастие - когато няколко лица участват в извършването на едно и също престъпление като извършители или помагачи, и са осъдени по еднакъв престъпен състав от НК.

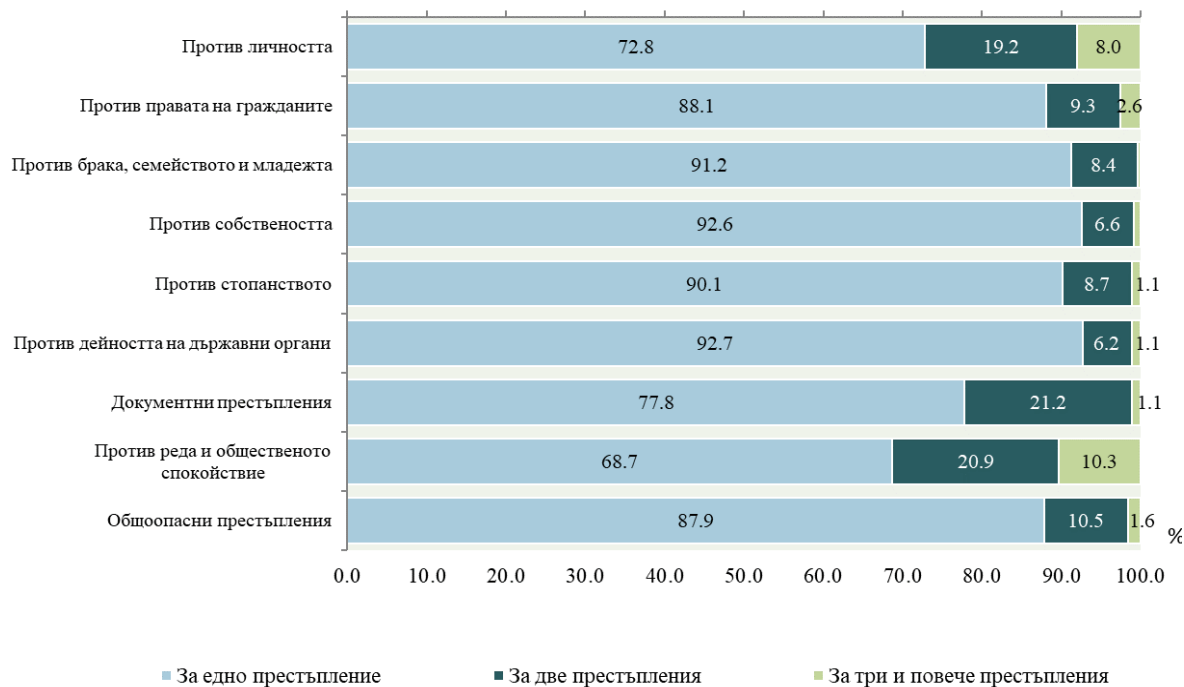
съучастие едно престъпление най-често, когато престъплението е против собствеността (9.8%), против личността (5.3%) и против реда и общественото спокойствие (5.3%). Наказаните престъпления, извършени от три и повече лица в съучастие, са най-характерни при престъпления против реда и общественото спокойствие (3.3%) и против собствеността - в 3.1% от случаите.

Фиг. 5. Структура на наказаните престъпления през 2022 г. по някои глави от НК и по брой извършители

В разпределението на осъдените лица по броя на извършените престъпления, най-голям е дялът на осъдените за едно престъпление - 87.9%. Извършителите на две престъпления са 10.2%, а на три и повече - 1.9% от всички осъдени лица през годината. По видове престъпления за извършването на две престъпления преобладават осъдените за документни престъпления (21.2%), следвани от осъдените за престъпления против реда и общественото спокойствие (20.9%) и против личността (19.2%). Най-голям дял на осъдени лица за извършени три и повече престъпления се наблюдава при престъпленията против реда и общественото спокойствие (10.3%) и против личността (8.0%).

Фиг. 6. Структура на осъдени лица през 2022 г. по някои глави от НК и по брой извършени престъпления¹

¹ Когато едно лице е осъдено за няколко престъпления, лицето се отнася към най-тежкото наказуемо деяние, а всяко престъпление поотделно - към съответния вид престъпление.

Методологични бележки

Статистическото изследване на престъпленията, обвиняемите и осъдените лица с влезли в сила присъди осигурява информация на базата на годишни данни, получавани от районните, окръжните и военните съдилища и от Специализирания наказателен съд.

Обект на наблюдение е дейността на районните, окръжните, военните съдилища и на Специализирания наказателен съд по наказателните дела от общ, частен и административен характер. Съгласно Закона за съдебната власт (изм. и доп. ДВ. бр.32 от 26 Април 2022г.) Специализираният наказателен съд (СпНС) е закрит. Първоинстанционните наказателни дела пред СпНС, по които е проведено разпоредително заседание, стават подсъдни на Софийския градски съд и разглеждането им продължава от съдебния състав, провел заседанието. Съдиите от съдебните състави, които не са преназначени в Софийския градски съд, се командироваат за участие в разглеждането на делата до приключването на производствата по тях.

Единици на наблюдение са престъпленията, обвиняемите и осъдените лица с влезли в сила присъди в рамките на отчетната година.

В броя на престъпленията, завършили с осъждане, се включват всички престъпления, за които наказателните дела са завършили с условна или ефективна присъда, независимо от броя на извършителите.

Престъпление, извършено от повече от едно лице (в съучастие), се отчита за завършило с осъждане, когато поне едно от обвиняемите лица е осъдено ефективно или условно. В случай, че дело приключи с оправдателна присъда за всички лица, извършители на престъплението, то се отчита за завършило с оправдаване. Престъпление се отчита за завършило с прекратяване, когато спрямо извършителя или всички извършители делото е прекратено.

В броя на обвиняемите лица се включват ефективно осъдените, условно осъдените, оправданите, освободените от наказание и лицата, на които делата са прекратени.

В броя на осъдените лица се включват всички осъдени лица, на които с влязла в сила присъда им е наложено ефективно или условно наказание.

Когато няколко лица са осъдени за извършването на едно престъпление, престъплението се отчита само един път, а всяко лице поотделно - в зависимост от изхода на делото. В случаите, когато в едно наказателно дело е осъдено лице за повече от едно престъпление, се отчита най-тежкото наложено наказание по съвкупност. Когато едно лице е осъдено за няколко престъпления, то се отчита към най-тежкото наказуемо деяние, а всяко престъпление поотделно - към съответния вид престъпление.

Възрастта на осъдените лица е посочена в навършени години към момента на извършване на престъплението.

Непълнолетни са лицата на възраст от 14 до 17 навършени години.

Пълнолетни са лицата на възраст 18 и повече навършени години.

Осъдените непълнолетни лица се включват в общия брой на осъдените лица.

Съгласно чл. 31, ал. 1 и 2 от НК **наказателноотговорно** е пълнолетно лице, навършило 18-годишна възраст, което в състояние на вменяемост извърши престъпление. **Непълнолетно лице** - навършило 14 години, но ненавършило 18 години, е **наказателноотговорно**, ако е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си.

Коефициентът на криминална активност е изчислен като отношение на броя на осъдените лица към броя на наказателноотговорното (на 14 и повече навършени години) средногодишно население за съответната година на 100 000 души. Оценката за населението към 31.12.2022 г.

отразява промените в броя и структурите на населението, регистрирани при Преброяване 2021. В тази връзка е налице прекъсване в динамичния ред за всички коефициенти за 2022 година.

Данните за престъпленията, обвиняемите и осъдените лица са получени от изчерпателно изследване чрез статистически формуляри „Карта за обвиняемо лице“ (1-СС), попълвана от органите на досъдебното и съдебното производство и информация от административен източник Единна информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП).

Допълнителна информация относно методологията и данните от изследването „Престъпления, обвиняеми и осъдени лица“ е публикувана на сайта на НСИ (www.nsi.bg), раздел „Правосъдие и престъпност“, както и в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=56).